

ampak odvzeli še to, kar smo imeli. Simpatije cele zbornice se nam zrealijo v tem načrtu, v načrtu, katerega je sama skovala, potem pa tako razmesarila. Mi ne maramo za simpatije in ljubezen poslancev, mi maramo za denar. Ta je za nas. Pripomnil je, da če vlada predloži to v sankcioniranje, nam na eni strani tudi ona pokaže resnične svoje simpatije.

Učiteljstvo se mora poprijeti socializma. Borimo se za isto kakor delavstvo. Ob idealih se ne živi. Zahtevamo material. Revolucijonirajmo učiteljstvo, da pride dan, ko stopimo pred naše oblastnike z zahtevo: „Dajte nam, kar nam gre!“ H koncu je predlagal 5 resolucij, tičočih se zak. načrta. Obžaluje, da je dež. zbor načrt poslabšal, da je sprejel vedoma §§ 10. in 16., in se zgraža nad neresnično pisavo „Gorice“, da je dr. Tuma šel v dež. zboru pri debati preko želj učiteljstva, kar pa ni res, ker učiteljstvo je prosilo njega in Grčo. Zadnji je pa molčal kakor njegov pult, samo kontra ne. Dež. učit. društvo naj bi stopilo v zvezo z drugimi učit. društvi v Avstriji v svrhu dosege podržavljenja učiteljstva. Podružnica naj vpliva, da bi vsa učiteljska društva priredila shode in naj bi se tam učiteljstvu povedalo, kako stojimo. Vse resolucije so bile sprejete v živahni debati.

Tovariš Možina nam je v lepih besedah naslikal učitelja kot orglavca. Povedal je, da je glasba umetnost, ki najbolj deluje na človeško srce. Učitelj se peča z njo na učiteljsku in potem dalje do smrti. Več učiteljev je orglavcev, katerim pobere orglanje veliko časa, veliko truda. Orglavcu je zdravje v nevarnosti in njegov ugled, ker ga kritikuje ljudstvo, kateremu je glasba bore malo znana. Vse to pa mora delati učitelj skoro za nič tako bogatemu gospodu — cerkvi. Tovariši, ne orglajte za nič ali za malenkostne odškodnine! Zahtevajte plačilo za svoj trud, kadar vam to dajo, potem šele primite za to postransko sitno službo. H koncu je omenil, da križem ne sme držati rok nobeden in nihče, vsi v boj! Človek ni ustvarjen samo zase in samemu sebi, temveč za druge in za vse. Vsi na krov, ker se bliža krut boj, boj za obstanek, boj za ugled, „boj za vodstvo“!

Sedaj nam razloži tovariš Medvešček, kako naj bi se naše učiteljstvo organizovalo, da bi bilo tem krepkejše v boju.

Trideset let bo kmalu, kar so se ustanovila učiteljska društva na Goriškem. Nekdaj so imeli tudi časopis „Solo“, ki pa je kmalu zaspal.

V boju se spoznajo zistemi orožja — v boju se spozna tudi stanovska organizacija. Boj nam je kazal, da ta organizacija ni zadostna; to je rodilo dež. učitelj. društvo, katero deluje z uspehom. Poleg tega so se uvedle še podružnice za ajdovski, kanalski okraj in za Brda. Kako so se rodile podružnice „Slomškove zveze“, je dovolj znano. Tudi „katoliško društvo učiteljic“ imamo. Na Sežanskem in Tolminskem je ostalo pri starem.

Dogodki najnovejše dobe nam kažejo, da ta organizacija ni zadostna. Potrebovali bi neko „Zvezo“, ki bi bila podobna štajerski. Vse slov. učiteljstvo Goriškega in Gradiščanskega naj bi stalo v enem društvu. Vsa dosedanja društva naj bi prenehala — izvzemši deželno slov. in itali. učit. društvo. „Slov. goriško-gradiščansko učitelj. društvo“ naj bi se ustanovilo s pomočjo samih podružnic, n. pr. bovško, kobariško, tolminsko, cerkljansko, kanalsko, brisko, goriške okolice, komensko, sežansko, ajdovsko in goriško mestno podružnico. Te podružnice bi sestavljale glavno društvo. Vsaka podružnica bi imela svoj odbor in svoje delovanje. Eksekutivo bi imelo glavno društvo, katerega bi bil vsak od katerikoli podružnice. Glavnega društva odbor bi se volil po odposlancih podružnic, katerih vsakih 10 ima 1 glas. Nova organizacija naj bi imela tudi svoje glasilo. *)

Okrajno učitelj. društvo za goriški okraj naj vpraša za mnenje druga društva in potem naj se izvoli odsek, ki sestavi pravila in skliče potem shod v Gorici.

Proti koncu zborovanja nam pove tovariš Orel, da je slavni župan Vidmar iz Lokavca močno smešil učiteljstvo pri protestnem shodu županov dne 2. svečna pri Rebku. Go-

voril je take besede, na katere bo moralo učiteljstvo tožiti. Sklenilo se je, da se stvar natančno preišče in se ali toži, ali prisili predrznega, neučenega župana, da on toži učiteljstvo.

Predsednik zaključni zborovanje in omeni, da ga veseli, da se vendar še dobe nekateri učitelji, ki razumejo pomen društev.

Iz odbora učit. društva za goriški okraj se nam javlja, da se je sklenilo 12. t. m. **soglasno:**

1. Tajnik naj sestavi lepo sožalno pismo preostalim po blagopokojnem našem blagajniku Ant. Bajcu.

2. Mesto rajnega Bajca se je izvolilo blagajnikom tovariša Ignacija Križmana in se poklicalo v odbor dosedanja namestnica gospico Bajčevo Marico, hčerko nepozabnega blagajnika.

3. Akad. fer. društvu „Adrija“ se odgovori, da je učiteljstvo vedno pripravljeno podpirati njegove težnje v blagor ljudske prosvete.

4. Odbor sestavlja in priobčuje v tuk. listih „Soča“ in „Primorec“ dostojne odgovore na učiteljstvo žaleče pamflete v „Primorskem listu“.

5. Prihodnji občni zbor društva bo dne 5. marca t. l. ob 9^{1/2} uri zjutraj na slov. oddelku deželne kmetijske šole s sledečim dnevnim redom: Zapisnik zadnjega letnega zborovanja. Naš sedanji položaj z ozirom na sprejetje novega zakona. „Primorski list“ in mi. Razgovor o volitvi učiteljskega zastopnika v c. k. okraj. šolski svet. Raznoterosti.

Toliko o našem gibanju. Natančneje zveste o njem v naših domačih goriških listih obeh barv. Potrebno se mi tudi zdi, da navedem imenoma člane odbora za to leto. Ti so: Tomaž Jung, nadučitelj v Solkanu, predsednik; Franc Strnad, nadučitelj v Črničah, podpredsednik; Alojzij Urbančič, nadučitelj v Mirnu, tajnik; Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu, blagajnik; odborniki pa so: L. Kersnik-Rottova, učiteljica v Pevmi; Kristina Doljakova, učiteljica v Solkanu; Marija Bajčeva, učiteljica v Renčah; Edvard Prinčič, nadučitelj v Pevmi in Anton Kutin, učitelj v St. Mavru. Namestnika: Maks Kuntih, učitelj v Ločniku in Fran Križman, nadučitelj v Šempasu.

Tajnik.

Istra.

Vabilo k izrednemu občenemu zboru „Slov. učiteljskega društva za koprski okraj“ dne 5. marca t. l. na Spodnje Škofije ob 9. uri zjutraj.

Vzpored: 1. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.

2. Razprava o prošnji za razdelitev uradne okrajne učit. konferencije v dva po narodnostih ločena odelka, katerih vsak naj bi v bodoče okr. uradne učit. konferencije obdržal sam zase v uradno stalno določenem kraju.

3. O kolegijalnosti in intenzivnejem občevarjanju učiteljstva okraja med seboj.

4. Poročilo dotičnih gg. delegatov o zadnji glavni skupščini „Zaveze“ v Trstu.

5. Poročilo dotičnega odposlanca o občnem zboru „Narodne prosvete“ v Roču, dne 3. julija m. l.

6. Morebitni predlogi.

Radi obeda se je oglasiti vsaj do 3. sušca pri gospodu Gregorju Leonardisu, učitelju v Spodnjih Škofijah.

K polnoštevilni udeležbi najvljudneje vabi

odbor.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ prinaša v 2. letošnji številki to-le vsebino: V. Bežek: O formalnih in didaktičkih stopnjah in pa o razvijajoče-upodablajočem pouku (Dalje). — Dr. Jos. Tomišek: K stvarni razdelitvi samostalnika v naši slovnici. — Dr. Fran Ilešič: O Martin Krpanovi „angleški soli“. — Književno poročilo (Novosti). — Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika. — Svoje bralce opozarjamo zlasti na spisa prof. V. Bežka in prof. dr. Ilešiča.

*) Naprednemu slovenskemu učiteljstvu je naš list vedno na razpolago!
Ured.

„Danica“. Cerkvni list za vse slovenske pokrajine. Izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za vse leto 6 K. Odgovorni urednik in lastnik Tomo Zupan. Tiska in zalaga Dragotin Hribar v Ljubljani. — Začela je torej izhajati nova „Danica“. Stara je izhajala 56 let.

Vestnik.

† Andrej Žumer.

V zadnjem trenutku, ob sklepu lista, nam je došla prežalostna vest, da je umrl v soboto popoldne v Kranju gosp. ravnatelj in c. kr. okr. šolski nadzornik Andrej Žumer v 56. letu svoje dobe. Znano je sicer bilo, da že dlje časa boleha, a vendar nismo mislili, da nam ga smrt tako naglo ugrabi. Bil je izvrsten šolnik, plemenit nadzornik, svojemu učiteljstvu blag prijatelj in ljubezniv svetovalec — bil je človek! Blag mu bodi spomin!

Dne 18. pret. meseca je minilo 50 let, kar je krojaški pomočnik Janez Libenji napadel na Dunaju našega cesarja Franca Jožefa. Naš vladar je bil ranjen neopasno. Za njegovo rešitev sta si pridobila največ zaslug grof Maks O'Donnell in dunajski meščan J. Ettenreich, ki je oba cesar odlikoval. V spomin na to srečno rešitev so sezidali na Dunaju votivno cerkev, eno izmed najlepših dunajskih zgradb.

Osebnosti. C. kr. okrajni šolski svet v Litiji je imenoval suplenta Frančiška Mušarja v Veliki dolini za suplenta na enoraznici v Dolah, ker gre tamošnji učitelj Mat. Jenko za nadučitelja v Mirno, učitelja Rudolfa Pleskoviča v Škocijanu pa za provizoričnega učitelja na ljudsko šolo v Smartno pri Litiji, ker se preseli tamošnji učitelj Avg. Jenko na Bled.

Pripravljalni odbor deželne učiteljske konferencije je imel 26. svečna svojo IV. sejo. Razpravljalo se je o pouku v oddelkih, in sicer vobče, kakor tudi o oddelkih na posameznih kategorijah ljudskih šol, ter se končno sklenilo, kako se imajo razdeliti učenci v posamezne oddelke. Poročevalci so bili gg. Jelenc, Gregorin, Zavrl, Zajec, Šega, Gregorač. Gspdč. A. Sark je poročala o občin vodilih za ženska ročna dela na ljudskih šolah, ter so se sprejele teze, ki jih je poročevalka stavila. V popoldanski seji je predsedoval ravnatelj c. kr. učiteljskega g. Fr. Levec. — Prihodnja, V. seja, je določena na dan 23. marca t. l.

Na sporedu je:

- Smoter jezikovnega pouka (poroč. J. Toman),
- slovnica na srednji in višnji stopnji (L. Jelenc);
- vodilna načela za pouk v realijah (D. Češnik), v petju (V. Zavrl), v telovadbi (Fr. Gärtner), v pisanju (D. Češnik) in učni smoter pri pouku žen. roč. del (A. Sark).

Zaradi velike obsežnosti tvarine, ki jo ima pripravljali odbor predelati in z ozirom na potrebno temeljito razmišljanje pri reviziji učnih načrtov, se dež. učit. konferencija bržkone preloži na bodoče leto 1904.

Josip Juraj Strossmayer je slavil te dni petinšestdesetletnico svojega mašništva. Slava velikemu Slovanu!

Vse drugo, le hrvaško ne. Pred davnim časom se je naselila v Sušnjevi v Istri peščica Rumunov kot oglarjev. Pri ljudskem štetju leta 1900 so jih sicer našli Italijani 1311, toda Rumuni so se v teku časa pohrvatili, njih otroci obiskujejo hrvaške šole, in nihče izmed mlajših niti ne zna več rumunski, le nekateri starci lomijo prav slabo še jezik svojih pradedov. Ti prebivalci so prosili za ustanovitev šole, seveda hrvaške. Toda istrski deželni zbor je sklenil ustanoviti le rumunsko šolo. Prišli so v Sušnjevico deželni komisarji, da naberejo pismene izjave prebivalcev. A glej! Vsi Sušnjevičani so se izrekli odločno za hrvaško šolo, le eden edini stari Rumun si je zaželel rumunske šole. A to Italijanov ne moti. Ustanovili bodo vendarle rumunsko ljudsko šolo

proti volji prebivalcev, dočim je 17.000 Hrvatov v Istri brez svojih šol, dasi se zanje bojujejo že desetletja. Kaj takega je mogoče le v ravnopravni Avstriji

Slovensko-nemški gimnazij v Celju. V prvem semestru je študiralo na tem gimnaziju 188 dijakov in jih je 80% dovršilo prvi tečaj z dobrim uspehom. Priznati treba torej, da so učni uspehi na tem zavodu prav dobri in je to v najlepše izpričevalo za zavod.

1,803.000 kron so leta 1900 stale koroške ljudske šole. Tako je v zadnji seji poročal deželni šolski svet. Od te vsote se je izdalo za plače učiteljem 1,413.000 kron.

Kdo je kriv neuspehov na goriških srednjih šolah? „Soča“ piše: Naši čitatelji se spominjajo, kako je nas lani nahnulila „Gorica“ na najnesramnejši način ter nam podtikala, da je neuspehov na gimnaziju kriva narodno-napredna stranka, ki zavaja dijake v krokanje, pijančevanje itd. To klerikalno perfidijo smo takrat primerno zavrnilo, no, sedaj nam pa je gospoda pri „Gorici“ dala nehote zadoščenje. Ko je bilo skončano prvo šolsko poletje, je še isti dan priobčila „Gorica“ notico, v kateri govori o neuspehih na naših srednjih šolah ter pravi, da glavno krivdo na neuspehih ima nemška komanda, katero mora prenašati avtohtono slovensko in laško prebivalstvo Primorja. Pozivlje pa tudi zastopnike slov. in laškega prebivalstva v Primorju, da je skrajni čas poskrbeti, da se otresemo te nesrečne, neopravičene in nikjer utemeljene nemške komande! — No, to se čita lepo, pa še lepše bi bilo, ako bi se čitalo v kakem drugem listu in ne v „Gorici“! Očividno je napisala „Gorica“ to notico — ker je izšla že takoj v soboto — po informacijah iz profesorskih krogov, to je iz istih, iz katerih so se vsipala lani v javnost najpodlejša podtikanja na neuspehih na naših srednjih šolah na ramena naprednjakov. Takrat je bila nemška komanda le postranska stvarca, in sistem so omenili le tako radi lepšega. — Ali so se sedaj gg. izpreobrnilo?! Varal bi se, kdor bi tako mislil. Prepričani smo, da iz klerikalnih vrst ne pride nikdar nikaka resna akcija proti odpravi nemških srednjih šol na Goriškem. Kdo pa bo tisti bojovnik? Ali morda Gregorčič, Berbuč ali kdo? Pa saj jih vendar poznamo. Tako le malce peska v oči pa pride časih prav! — No, nas veseli, da vendar enkrat nismo mi krivi teh neuspehov! Akcija proti našim nemškim srednjim šolah, v katerih se bega in meče našo mladino, da je grdo, zaradi nemščine in zaradi sistema, ki je sovražen slovenskemu, prijazen pa laškemu dijaku, pa se mora res pričeti in izbojevati se mora boj, da pridemo do srednjih šol s slovenskim učnim jezikom, kakor je edino prav. Bomo videli, v kaki meri bodo hoteli takrat sodelovati naši ljubeznjivi klerikaleci! V kaki meri se upro tisti nemški komandi, pod katero stojijo!

Prijatelj učiteljstva. Ne samo z besedami, nego tudi s plemenitim dejanjem je dokazal, da je prijatelj učiteljstva podjetnik Wechselmann, ki je umrl v Budapešti. Penzijskemu učiteljskemu zakladu je oporočil 2,400.000 K in sicer — kar kaže posebno pokojnikovo plemenitost — polovico za krščane, polovico za žide. Za zavod za slepe je daroval 1,400.000 K. Žal, da so taki prijatelji učiteljstva tako silno redki!

Leon XIII. Dne 3. t. m. mine 25 let, odkar je bil kronan Leon XIII. za papeža. Njegov prednik je bil — kakor znano — Pij IX., ki je umrl dne 7. svečna 1878. Leon XIII. je bil izvoljen že dne 20. svečna istega leta.

Tirolska učiteljska društva so poslala veliko deputacijo k naučnemu ministru glede izboljšanja učiteljskih plač. Deputacijo sta vodila poslanca Grabmayr in Tombossi. Minister je obljubil vladno sodelovanje pri ureditvi tega vprašanja v deželnem zboru. — Obljuba dolg dela, Hartl!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 432.

Kranjsko.

Na enorazrednici v Razdrtem je popolniti izpraznjeno učno mesto. Prošnje so vlagati senkaj do dne 27. marca 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 26. februarja 1903.